

JOZEF TÓTH SLNKO POD ZEMOU

Z á k o n

Keď si vlastné dieťa do vody hodil,
nebolelo ťa to,
lebo si bol mŕtvy strom,
a iba vlny plakali.
Nevedel si, čo je lístie
a nalievajúci sa plod.
Ale v noci, práve v najtemnejšej noci,
Ktosi preskočil betónový plot
a ústami sa dotkol stromu,
ktorý už nemal nádej na život.
A voda šumela
a ty si začal žiť.
A v lístí i v koreňoch ťa trhala
strašná bolesť,
ktorá sa nevmetí ani do celého sveta.
Tam na dne,
v špinavých vodách,
kam nikto nedozrie,
iba tvoje oko,
rozkladá sa srdce tvoje,
Srdce tvoje.

M a m e

Už nemá kameň hrany tvrdé,
mäkké vody ho zodrali.

Boleť je tvrdšia ako kameň,
všetky hrany jej zostali.

Šinie sa oblak popod slnko,
dolu je tieň,
hore svit.

Z bolesti sa rodí každá láska,
nikto jej nemôže zabrániť!
Pod hlinou nespí tvoja biela ruka.
Kdeže je, kdeže tvoja tvár?

Je v mojej,
oči v očiach mojich,
preto ťa vietor neodvial.

Už nemá kameň hrany tvrdé,
mäkké vody ho zodrali.

Pod' mi v ústrety mama moja,
keď príde Večer
Jak starý strýko s húskami.

B r a t o v r a h

Niet náhody vo svete
a osud nepríbija na kríž nikoho.
Zem dáva všetko tým, ktorí sa na nej narodili.
A slnko zohrieva všetkých,
keď dozrejú hrozná,
i v čase tvrdých zím.
Plač vynašiel človek
a prvý vymyslel kríž.
Lichotivo pozdravil svojho brata
a volal ho, aby prišiel blíž.
Veď jedna matka ich porodila
a spoločný otec dýchal v nich.
A objal brat brata
A v objatí ho zahubil.
A zoťal dva stromy,
položil ich krížom na seba –
/Ach, ako sú blízko a ako ďaleko
ramená kríža!/
Na tieto dva stromy pribil brata,
na ktorých vtáci spievali,
a odišiel...

A vtáci, priatelia slobody,
čo prelietajú zem i more,
vraveli,
že brat je vrah.
A vrah neumiera,
lež chodí zo zeme do zeme
a zbija kríže.
V najskrytejšej skrytosti
a v najotvorenejšej lži,
ktorá sa najviac podobá pravde,
vyhlásil,
že osud zabija ľudí
a ľudia seba.
A on, vrah, stojí a hľadá
a plače nad všetkým:
Niet náhody na svete.

Osud je maska vraha,
ktorý je medzi nami
v rúchu zákona
a s vyznamenaniami!

G e n é z a m o d e r n é h o č l o v e k a

Keď som bol ešte mŕtvy,
keď som bol hmotou
a javorovým listom,
dažďom i hlinou
i tupou, mŕtkvou skalou,
Čosi sa vo mne hýbalo,
Čosi sa k Svetlu dralo,
Čo nemalo ešte mena,
Iba sa mrvilo a prenikalo
Všetko – dážď i skalou,
To hmota takto zrela a čakala.
Ach, koľkože čakala
na svoj čas !
A čas neviem, skiadť, ako
a nevieme, odkiaľ,
ale prišiel.
A z mŕtveho som sa stal živý.
Opovrhol som hmotou,
javorovým listom,
dažďom, hlinou
i tupou, mŕtkvou skalou,
LEBO SOM SA STAL ČLOVEKOM!

A opovrhol som aj Človekom!

A rástol som a rastiem.
Neviem, kam a neviem, načo.
Všetko to trvá menej ako nič.
A vo mne sa čosi hýbe
a čosi vo mne zreje
Nechcem byť ŽIVÝ,
Chcem byť MŕTVY

a nechcem nič, pranič ZNAŤ!
Chcem byť znovu hmotou,
 javorovým listom,
 dažďom, hlinou
i tupou, mŕtvou skalou,
lebo so všetkým som si poradil,
ale neviem si poradiť
s vlastným srdcom
a s vlastnou hlavou!

V í z i a

V komore ležia nakrútené,
 zabudnuté vretená,
 driemajúce záznamy.
Keď zaznie povel: Krúť sa, krúť,
začnú sa vrtko odkrúcať,
 a čo dávno bolo,
 znovu stane sa.
Vretená sú divné hodiny,
 nejdú dopredu,
 ale dozadu,
a tak sa z dospelých stanú deti
 a zo stromov iba semená.
Z morí budú len mútne potoky
 a z plných dlaní
 len prázdne čisté dlane
 a zo smetiska lúka
a z ľudskej zloby detská hra!

Ach, Bože, kedy sa to stane?
Nuž, iste stane sa.
Veď hodiny sa už pohli dozadu
a z vršku sa rútia sane.

V á l o v á r i

To, čo vidím, som ešte nevidel,
i keď som už starý.
Vždy bol jeden kŕmič a veľa sviň
a všetci sa tešili:
Svine, že žrali,
a kŕmič, že priberali.
A preto sa človek nikdy nečudoval.

Ale teraz, keď som starý,
veci sa majú ináč.
Je iba jedna sviňa
a ostatní VÁLOVÁRI.
A je ich ako maku,
nuž, nečudo že sa svine smejú
a dočista sa poondejú!

I n t e r d o m

Vyhúknutý dom.
Tehla na tehle.
Jedna ako druhá.
Tehly bez malty.
Staviteľ nedovolí nič pomiešať.
Má rád iba čisté veci.
Ale má nečisté ruky.
Triedne ruky.
Dom obohnali múrom z ebenového dreva,
aby stál naveky
a strážil dom.
A kým múr stojí,
dom sa rozpadáva.
Neznesie nárazy,
tlaky.
Nuž, aký dom je to,
aký?!
Taký je projekt a také sú karty.

Dom bez malty!
Akýže je to dom bez malty?!

A múr stojí a premýšľa:
Načo mám strážiť tento dom,
proti komu?
Veď sa sám rozpadáva, ničí.
Je postavený na škárách, čo sú medzi tehľami.
Každá tehla je sama, i keď sú spolu.
Nič ich nespája.
Ani obyčajná malta !
I kamene majú svojich otcov a matky.
Tento dom ich nemá.
To je dom Nikoho,
i keď sa v ňom hemžia.
Nikoho tu nič nespája,
iba Nenávisť.
A to je zlá malta !
Škoda rečí a vzácných myšlienok,
vraví múr, utrie si ústa,
a odchádza.

V ý c h o v a

Zaviazali ste im oči, sotva sa narodili.
Nepoznajú farby,
ako im vysvetliť, čo je kvet ?
Darmo im vravíte tisícimi jazykmi,
aj tak vám nebudú rozumieť.
Prevádzate ich chotárom,
rozkošné slepé deti,
a tárate, čierni táraji,
kým teplo srdca neprepáli klapky
a v očiach slnko zažiari.
Potom vás dovedú,
kam ste ich odviesť chceli,
a spomeniete si na mlynské kamene,
ako zrno mleli !

O s v i e t e n c i

Prikryli mi oči klobúkom
a presviedčajú ma,
že okrem tmy niet nič,
iba kruh je, ktorý nakreslili,
a nedovolia ho prekročiť.
I dobrí psi v noci málo vidia
a v strachu zavýjajú.
Prikryli mi oči
a klobúkom mi ich pritláčajú.
Ale ja i po tme vidím slnko,
ich oči a ich tváre,
a z klobúka ako z riečice
sa sypú hviezdy
a na nich sadá dym !

Už aj somárom pod vyschnutým figovníkom
sa brieždi.
A kedy sa bude brieždiť im ?

P o d k r í Ź o m

Bolešť sa sadí až do špiku kostí
a pomaly z nej rastie Strom.
Tvrдый je strom,
trpké plody,
nikdy sa neslávia pod ním hody,
hoc je to strom Života !

Vysáva strom všetku bolešť sveta
jak rieky vodu zo zeme,
zavlaží Púšť, pusté stránne,
z piesku kvitne Kvet nečakane
a beduíni plesajú:

Buď požehnaný, Pane,
buď požehnaný, Pane !

P i t e z k a l i c h a

Hľa, tak sa rodí zo zeme džbán:
voda sa vpije do hlíny.
Hrnčiarsky kruh sa krúti, krúti,
kým vodu s hlinou nevyhmúti
a Hrnčiarovo prsty spievajú.

A človek sa nenarodí prv,
kým sa mu do srdca nenaleje krv
a neroztančí jeho život !
Preto sa bolesť pije z kalicha.
Bolesť je krv a krv do srdca preniká
a nájde každú žilku, každý vlas
a každý srdca šum.
Napite sa, priatelia, z tohto Kalicha,
duša jak džbán sa vína nadýcha
a prázdnota zomrie,
zomrie Púšť.

Keď na svet ľahne Zúfalstvo,
hrnčiarsky Kruh sa bude krútiť
a nikto z vás už nebude smútiť
a Džbán si bude hústť a hústť !